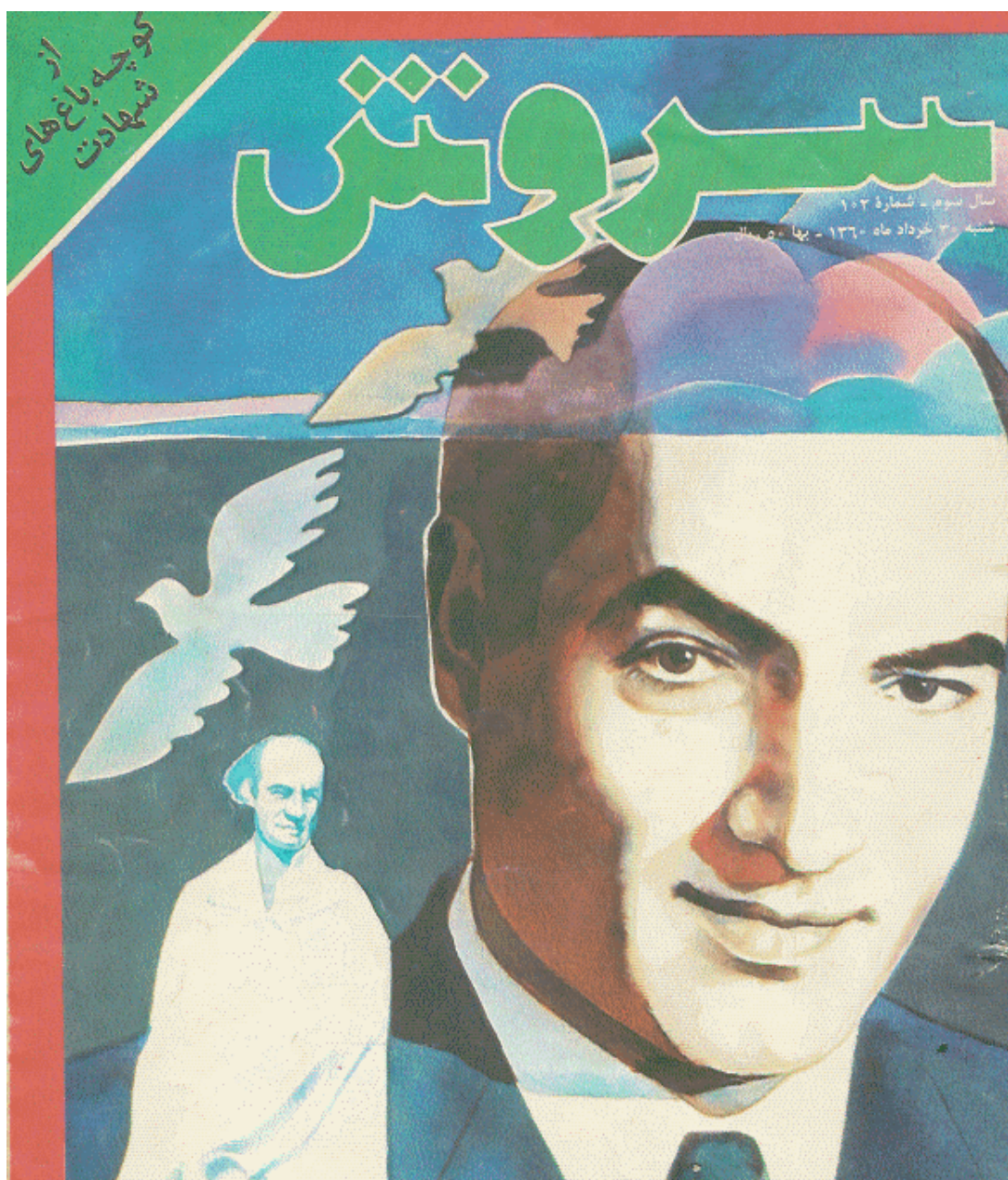

زندگینامه و " آثار " علی شریعتی به نقل از " سروش "
شماره 102 ، 30 خرداد 1360

زندگینامه شهید دکتر علی شریعتی

ادامه داد و پس از پنج سال دوره لیسانس ادبیات فارسی را به پایان رساند.

علی در دوره تعلیم و تعلم در مشهد، در سال ۱۳۳۵ با یکی از همکلاسیهایش «پوران شریعت رضوی» ازدواج کرد و صاحب چهار فرزند شد. پسری به نام احسان و سه دختر به اسامی سارا، سوسن، و سوسا دارد.

علی ضمن تحصیل در دبیرستان، از طریق «کانون نشر حقایق اسلامی» (که باز بوسیله پدرش استاد محمدتقی شریعتی بنیان گذارده شده بود) به «جنبش نوین اسلامی» پیوست و یکی از فعالترین اعضای این سازمان انقلابی گردید.

در این کانون بود که او آغاز به چاپ مقالات تحقیقی، فلسفی و انقلابی نمود. همچنین از این راه بود که با افکار و ایده‌های انقلابیون سوسیالیست خدابپرست آشنا شد و به ایده‌هایشان علاقمند گردید. شریعتی در سال ۱۳۳۴ به دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه مشهد وارد شد و رشته ادبیات فارسی را برگزید و در این سال نخستین اثر تحقیقی‌اش به عنوان «تاریخ تحول فلسفه» را به چاپ رساند.

به علاوه، بواسطه علاقه شدیدی که به شخصیت و زندگی ابوترغفری، یار کبیر، پیامبر اسلام یافته بود، در کتابی که به سال ۱۳۳۵ درباره‌ی او نوشت، ابوترغفر را نخستین «سوسیالیست خدابپرست» معرفی کرد.

علی ضمن تحصیل در دانشکده ادبیات دانشگاه مشهد، بیش از پیش با فکر انقلاب اسلامی آشنائی یافت و در راه رسیدن به این آرمان فعالانه مشارکت جست. وی همچنین با روزنامه خراسان و مجله فرهنگ مشهد در زمینه نوشتن مقالات همکاری می‌نمود.

این دوره مصادف بود با نهضت ملی شدن صنعت نفت به رهبری آیت‌الله کاشانی و دکتر مصدق. پس از سقوط مصدق طی یک کودتای نظامی به رهبری سازمان سیا و سفارت آمریکا در تهران به سال ۱۳۳۲، علی به نهضت مقاومت ملی ایران پیوست. این نهضت را شخصیت‌هایی چون آیت‌الله طالقانی، دکتر یدالله سبحانی و مهندس مهدی بازرگان پایه‌گذاری کرده بودند.

در سال ۱۳۳۶ مراکز نهضت مقاومت ملی طی یک حمله ناگهانی مزدوران رژیم پهلوی در سراسر ایران به اشغال درآمد. عملاً همه رهبران و اعضای فعال سازمان مزبور دستگیر و زندانی شده و تحت شکنجه قرار گرفتند. علی شریعتی نیز همراه پدرش و طاهر احمدزاده بازداشت شد، که به دستور رژیم با یک هواپیمای نظامی از مشهد به تهران و سپس به زندان قزل‌قلعه منتقل شدند.

علی شریعتی به مدت هشت‌ماه در تهران زندانی بود و شکنجه می‌شد. او پس از آزادی به مشهد بازگشت و ضمن ادامه کار معلمی، تحصیلاتش را ادامه داد.

شریعتی در سال ۱۳۳۸ از دانشکده ادبیات مشهد فارغ‌التحصیل شد.

علی استعداد و هوش خارق‌العاده‌ای داشت بهترین دانشجویان دانشکده ادبیات بود. از این رو شورای استادان دانشگاه وی را مستعد ادامه تحصیل در خارج از کشور

وی از سالهای کودکی در محاصره دردها و رنج‌ها و مشکلات و فلاکت‌های مستضعفین تهدیدست قرار داشت. این تجربه‌ها عمیقاً بر او تأثیر گذاشته و در نتیجه نفرت از ستمکاران و جباران، و ثروتمندان و استعمارگران در درون او رشد یافت و در همه سخنرانیها، درسها و کتابهایش تجلی یافت.

علی تحصیلاتش را در دبستان ابن‌یمین و دبیرستان فردوسی مشهد ادامه داد. و پس از آن وارد دانشسرای عالی مشهد (تربیت‌معلم) شد و با گذراندن یک دوره دوساله به عنوان معلم در احمدآباد یکی از روستاهای اطراف مشهد استخدام شد. ضمن کار تعلیم، به تحصیلات دانشگاهی‌اش

در دوازدهم آذرماه ۱۳۱۲ شمسی در مزیان، یکی از روستاهای دورافتاده خراسان دنیا آمد. نخستین معلم او پدرش استاد محمدتقی شریعتی، یکی از پایه‌گذاران «جنبش نوین اسلامی» بود که هنوز در قید حیات است و هرچا که به تعلیم پرداخته، صدها دانش‌آموز و دانشجوی رزمنده تربیت کرده است.

علی در ناحیه مزیان شرایط زیست دشواری را از سر گذراند و در میان ستمدیدگان و تهیدستانی زندگی کرد که واژه مستضعفین را درباره‌شان به کار برد و بدینسان عملاً ستم رژیم فاسد پهلوی را روی پوست خود احساس کرد.

شناخت و به او بورس داد. اما از دید سازمان امنیت شاه (ساواک)، پروندهٔ تاریک او، دلیل اصلی رد شدن اجازهٔ خروج وی از کشور بود. ولی سرانجام مجبور شدند به او گذرنامه بدهند و علی در سال ۱۳۳۹ تهران را به مقصد فرانسه ترک گفت.

علی پس از ورود به فرانسه، به شاخهٔ اروپائی سازمان انقلابی جوانان ملی ایران پیوست و نوشتن مقالات سیاسی و انقلابی را آغاز کرد. مدتی بعد، در سال ۱۳۴۱ او به یاری دوستانش و جبهه‌ی ملی (اروپا) در ماه مه همان سال جبهه‌ی ملی ایران را در آمریکا پایه گذارد.

پس از کنگرهٔ اول شاخهٔ اروپا که در ویسبادن (آلمان غربی) برگزار شد، علی شریعتی به سردبیری روزنامهٔ سازمان گمارده شد و نخستین شمارهٔ ماهنامهٔ «ایران آزاد» را چندماه بعد منتشر ساخت.

در همان زمان، او با جبههٔ آزادیبخش فرانسه و سازمان «المجاهد» همکاری می‌کرد. او قلم و دانش خود را در خدمت خلق الجزایر گذاشت و در جنگ آزادیبخش به یاری آنان شتافت. از این راه بود که شریعتی با متفکران و نویسندگان برجسته‌ای چون فرانتس فانون، هواری بومدین و بن‌یلا آشنائی یافت.

دوستی صمیمانه او و فرانتس فانون در سال ۱۳۴۱ وی را به ترجمه‌ی یکی از آثار فانون به نام «دوزخیان زمین» ترغیب نمود.

علی ضمن اقامتش در فرانسه با بسیاری دیگر از نویسندگان و فیلسوفان برجسته نیز آشنا شد، از آن جمله گوروچ، لویی ماسینیون (که هر دو استادان او در دانشگاه سوربن بودند)، شوارتز، سارتر، هانری لوموز و ژان کوکتو. این متفکران در آشنائی او با فلسفه و جامعه‌شناسی غرب به او یاری کردند. او بخصوص به آثار گوروچ، جامعه‌شناس مشهور فرانسوی علاقه داشت و بیش از همکلاسیهایش گوروچ را می‌شناخت.

پس از پایان تحصیل و اخذ دکترای جامعه‌شناسی و

تاریخ اسلام از دانشگاه سوربن، شریعتی به ایران بازگشت. اما به دلیل انتقادهای و فعالیت‌های آشکار بر علیه رژیم ستمکار پهلوی، بازداشت و شش‌ماه زندانی شد.

پس از بازداشت او، اعتراضات شش‌پنجاهی بعمل آمد. بخصوص استادان او در فرانسه و دوستانش در سازمان انقلابی بین‌المللی این عمل را محکوم کردند و دولت وقت هویدا مجبور شد او را آزاد کند. گرچه شریعتی دکترای دانشگاه سوربن را داشت، او را با شغل معلمی به یکی از دبیرستانهای فردوس که شهر کوچکی در حوالی مشهد است، فرستادند. اما رژیم سرانجام عقب نشست و او را به کار تعلیم در دانشگاه مشهد دعوت نمود.

از این زمان، علی نشر مفاهیم و افکار اسلامی را آغاز کرد. و آنگاه که نامش بر سر زبانها افتاد، دانشجویان و نسل جوان، که می‌خواستند حقایق ایدئولوژی اسلامی را بشناسند، گرد او آمدند تا به سخنرانیهایش گوش فرا دهند. تعلیم او به سرعت در سراسر ایران گسترش یافت و دانشگاه‌های شهرهای مختلف از او دعوت به سخنرانی کردند. او این دعوتهای را مشتاقانه پذیرفت و مرتباً مسافرت‌هایی کرد و بخصوص سخنرانیهایش را در دانشگاه‌ها برگزار کرد تا تالیمش را میان تحصیل کرده‌ها و روشنفکران پراکنده سازد.

سال ۱۳۴۹ سخنرانیها و تعلیم مردمی و انقلابی دکتر شریعتی در باب اسلام‌شناسی، ایدئولوژی اسلامی و تاریخ ادیان در حسینیهٔ ارشاد در تهران آغاز شد و تا سال ۱۳۵۲ طول کشید. سخنرانیهای او نه تنها دانشجویان و روشنفکران، بلکه مردم عادی را نیز جذب کرد. در خلال این دوره نسبتاً کوتاه، بیش از دویست سخنرانی در حسینیهٔ ارشاد ایراد کرد و ضمن روشنگری در میان طبقات مختلف مردم جامعه، تدارک راه انقلاب با مبارزهٔ مسلحانه و پیکار علیه رژیم پهلوی را آغاز نمود.

رژیم شاه که نمی‌توانست وجود سخنرانیهای دکتر شریعتی و حسینیهٔ ارشاد را تحمل کند، این کانون را در سال

۱۳۵۲ تعطیل کرد و کوشید دکتر شریعتی را بازداشت نماید، وی مخفی شد. ساواک پدرش را به زندان انداخت تا دکتر شریعتی را مجبور به معرفی خود کند. علی سرانجام پس از ۲ ماه خود را معرفی کرد و بلافاصله زندانی شد و ۱۸ ماه تمام شکنجه و حبس را تحمل کرد. ضمن این دوره، ساواک کوشید او را به اعلام حمایت از رژیم شاه مجبور کند، که علی در پاسخ دست رد بر سینهٔ رژیم جلا داد پهلوی زد.

در این میان، فعالیتها و اعتراضات دوستانش در خارج، و نیز دانشجویان ایرانی، و خارجی در اروپا و آمریکا، و همچنین فشار سیاستمداران بین‌المللی، توجه جهانیان را به دستگیری او جلب کرد. هنگامی که شاه سابق به الجزایر مسافرت کرد - تا مسئله‌ی کردستان را با عراق و با کمک هواری بومدین حل کند - بومدین که رئیس جمهور الجزایر بود و با شریعتی آشنائی داشت و از زندانی شدن وی اطلاع یافته بود، به شاه توصیه کرد پس از بازگشت به ایران، شریعتی را آزاد کند. و به این ترتیب وی آزاد شد.

اما پس از آزادی، مدام زیر مراقبت و مورد ارباب ساواک بود و از سال ۱۳۵۴ تا اردیبهشت ۱۳۵۶ در تهران و مشهد به یک زندگی شبانه ادامه داد و البته اجازه نداشت سخنرانی کند و یا آثارش را به چاپ برساند. سرانجام با کمک دوستانش در ۲۶ اردیبهشت‌ماه ۱۳۵۶ تصمیم به مهاجرت و اقامت به انگلستان گرفت.

در ۲۸ خرداد ۱۳۵۶ - همسر و فرزندانش عازم اروپا و پیوستن به او میشوند، ولی در فرودگاه مهرآباد از خروج همسرش جلوگیری میشود و دو دخترش به اروپا میروند و یکشب تا پاسی از شب در کنار پدرشان به سر می‌برند. سرانجام دکتر شریعتی در لندن به طرز مرموزی جهان را بدرود می‌گوید. جنازه او به دمشق منتقل می‌شود و در زینبیه، در کنار قبر حضرت زینب - خواهر امام حسین (ع) - که دکتر آنهمه شخصیت او را ستایش کرد، به خاک سپرده می‌شود. رحمت خداوند به او و بر تمام مجاهدین راه الله باد

روز شمار زندگی دکتر شریعتی

* ۱۲ آذر ۱۳۱۲ تولد

* ۱۳۱۹ ورود به دبستان

* ۱۳۲۹ ورود به دانشسرای مقدماتی مشهد

* ۱۳۳۱ معلمی در احمد آباد مشهد

* ۱۳۳۵ ترجمه اباندر غفاری و ورود به دانشکده ادبیات مشهد

* ۱۳۳۶ همراه اعضای نهضت مقاومت ملی در زندان قزل قلعه

* ۱۳۳۸ رتبه اول و فارغ التحصیل از دانشکده ادبیات

* ۱۳۳۹ سفر به فرانسه، تحصیل در رشته تاریخ و جامعه‌شناسی

* ۱۳۴۳ - ۱۳۳۹ ادامه تحصیلات، پیوستن به سازمان آزادی‌بخش الجزایر و

مجرور شدن و به بند افتادن در زندان پاریس بخاطر کوشش‌هایش در راه آزادی

الجزایر، کوشش در کنفرانس‌های دانشجویان ایرانی، جبهه ملی، نهضت آزادی و انتشار

نشریه ایران آزاد.

* ۱۳۴۳ بازگشت به ایران با درجه دکترا در رشته‌های تاریخ و جامعه‌شناسی و از

سرمرز به زندان قزل قلعه روانه شدن.

* ۱۳۴۴ دبیری در فرهنگ و استادیاری تاریخ در دانشگاه مشهد

* ۱۳۴۶-۵۲ سخنرانی در حسینیه ارشاد و دانشگاهها و انتشار کتابهایش

* ۱۳۵۲ بسته شدن حسینیه ارشاد و به زندان افتادنش بمدت ۱۸ ماه در سلولهای

کمته

* ۵۶-۱۳۵۴ زندگی سخت در مشهد و تهران

* ۲۶ اردیبهشت ۵۶ هجرت به اروپا

* ۲۹ خرداد ۵۶ شهادت.

بامیراث فرهنگ معلم انقلاب

دکتر علی شریعتی آشنا سوم

اشاره:

تهیه فهرست کامل و دقیق آثار دکتر شریعتی اگر نگوییم محال، دست کم مشکل به نظر می رسد آنچه در ذیل می آید فهرست برخی از آثار معلم انقلاب دکتر علی شریعتی است. اسامی کتابهایی که از دکتر به زبان های عربی و کردی ترجمه شده است نیز در این صفحات آمده است.

ردیف	عنوان	محل طرح	تاریخ طرح	محل چاپ ناشر	تاریخ چاپ	نوار، نوشته
۱	ایا مسلمانان پیش از کریستف کلمب امریکا را کشف کردند؟	تهران		تهران، مجله فرهنگ، ۱۳۳۶		نوشته
۲	المجاهد الجزایر	پاریس، الجزایر		تهران، مجله فرهنگ، ۱۳۳۶		نوشته
۳	آری اینچنین بود، برادر	حسینیه ارشاد	۲۱ رمضان ۵۰	ارشاد		نوار
۴	سرمقاله های ایران آزاد (ارگان جبهه ملی)	پاریس		آلمان		مقاله
۵	انتظار، مذهب اعتراض؟	حسینیه ارشاد	۵۰/۸/۱۸	ارشاد		نوار
۶	از کجا آغاز کنیم؟	دانشگاه آریامهر	۵۰/۹/۱	ارشاد		نوار
۷	ایجاد فکری	دانشسرای عالی سپاه دانش	۱۳۵۰	ارشاد		نوار
۸	امت و امامت در جامعه شناسی	حسینیه ارشاد	۱۱ تا ۱۴ فروردین ۱۳۵۱	ارشاد - شهریور ۱۳۵۱		نوار
۹	اجرای برنامه مسجدالجمود (تاریخ در اسلام)	تهران	۴۹/۱۲/۱۴			نوار
۱۰	اسلام در امریکا					
۱۱	استحمار	مدرسه عالی دختران				نوار
۱۲	انقلاب در ارزشها	دانشکده ادبیات تهران				نوار
۱۳	انسان و تاریخ	دانشکده فنی تهران				نوار
۱۴	اگزویستانسایلیزم	دانشگاه ملی	زمستان ۵۰			نوار
۱۵	استانداردهای ثابت در تعلیم و تربیت	دانشسرای عالی سپاهیان انقلاب				نوار
۱۶	اگر مارکس و پاپ نبودند	تهران	۵۵-۵۴	مکتب مبارز - اروپا		نوشته
۱۷	اخلاق	مشهد		کتابفروشی باستان		نوشته
۱۸	امام رضا	تهران				نوار و نوشته
۱۹	انسانها و منابع انسانها					
۲۰	اقتصاد	تهران	۱۳۵۵-۵۴	چاپ نشده		نوشته - نوار
۲۱	انسان و جهان			شرکت انتشار		مقاله
۲۲	الامة فی الاسلام		۱۳۴۸			کنفرانسی که به جای ایراد چاپ شد
۲۳	اشعار (قبوی سبید - غریقی راه - در کشور - شمع زندان)					
۲۴	اقبال	حسینیه ارشاد				نوشته
۲۵	ما و اقبال					
۲۶	بیست و سه سال فداکاری در راه مکتب	حسینیه ارشاد	۵۰/۸/۱۶			نوار
۲۷	بازگشت به خویش	چندیسپاهور - اهواز				نوار
۲۸	بازگشت به خویشن	؟	فروردین ۵۵	؟		؟
۲۹	بازگشت به کدام خویشن					؟
۳۰	بیعت و وصایت	کانون مهندسین تهران		مجموعه آثار - اروپا		نوار
۳۱	بیان الادیان					
۳۲	استخراج و تصفیة منابع فرهنگی (انسان و اسلام)	دانشکده نفت				نوار - کنفرانس

			دانشگاه مشهد - تالار رازی	ایمان در علم	۳۳
			دانشکده علوم مشهد	انسان دیروز و انسان امروز	۳۴
نوار			دانشکده ادبیات تهران	انسان بی خود	۳۵
			دانشکده نفت	اومانیسیم در قصه خلقت آدم	۳۶
			؟	انسان در تمدن جدید	۳۷
			آبادان	اسلام شناسی	۳۸
کتاب	شرکت انتشارات طوس			انسان و اسلام	۳۹
نوار - کنفرانس	شماره اول مجموعه انسان و اسلام		مشهد	ابوذر غفاری	۴۰
ترجمه - کتاب			دانشگاه مشهد	ادبیات چیست؟ شعر چیست؟	۴۱
ترجمه - مقاله	انتشارات (جزوات درسی)	بین ۴۴ تا ۴۹		انسان، اسلام و مکتبهای مغربزمین	۴۲
درس - نوشته	دانشجویان دانشکده ادبیات				
	جد اول - حسینیه ارشاد			انقلاب شیعی سربداریه	۴۳
				الیناسیون	۴۴
				از هجرت تا وفات (محمد خاتم پیامبران)	۴۵
مقاله		۱۳۴۰	مجله آستان قدس	بدبینی و خوشبینی، همراه نامه‌ای به استاد محمدتقی شریعتی	۴۶
نوار			نشریه دانشجویان دانشکده نفت آبادان	پاسخ به سئوالات (مربوط به دروس A دانشگاه مشهد) (عمومی B) و ارشاد پیام (مجله)	۴۷
مصاحبه‌ای درباره الجزایر (نوار)			حسینیه ارشاد	پیروان علی و رنجهایشان	۴۸
نوار		۵۱/۸/۴	حسینیه ارشاد	پیروزی در شکست	۴۹
پلی گپی - نوشته			دانشکده ادبیات درس اسلامشناسی	پیروزی پس از شکست	۵۰
نوار		۵۰/۱۲/۷	مسجد نارمک	پس از پیغمبر	۵۱
نوار		۵۰/۸/۲۱	حسینیه ارشاد	پس از شهادت پدر، مادر، ما متهمیم	۵۲
				تولد دوباره اسلام	۵۳
				تأمل در خویش	۵۴
درس تاریخ تمدن	انتشارات مرکز پلی گپی دانشکده ادبیات مشهد	۱۳۳۶	روزنامه خراسان مشهد	تأمل در خویش	۵۵
کنفرانس - نوار کتاب	ارشاد	آبان ۵۰	حسینیه ارشاد	تأین بی و تاریخ	۵۶
نوشته - مقدمه سربداران	چاپ انتشارات مرکز پلی گپی دانشکده ادبیات مشهد		حسینیه ارشاد	تشیع علوی و تشیع صفوی	۵۷
درس ۳ ساله (نوشته)	چاپ مرکز انتشارات پلی گپی دانشکده ادبیات مشهد		دانشگاه مشهد	تشیع سرخ	۵۸
درس	چاپ مرکز انتشارات پلی گپی دانشکده ادبیات مشهد		دانشکده ادبیات	تاریخ قرون جدید	۵۹
درس	مرکز پلی گپی دانشکده ادبیات مشهد		دانشکده علوم	تاریخ کشورهای مجاور (روسیه - عراق - ترکیه - پاکستان)	۶۰
جزوه اول مکتب واسطه		۱۳۲۴	مشهد	تاریخ ایران پس از اسلام	۶۱
نوشته	چاپخش		نشریه پلی تکنیک تهران	تاریخ علم	۶۲
نوار		۴۹/۵/۱۵	حسینیه ارشاد	تاریخچه تکامل فلسفه	۶۳
نوار	اتحادیه انجمنها	۱۰ دیماه ۱۳۵۲	حسینیه ارشاد	تاریخ ادیان + تاریخ فلسفه	۶۴
نوار - کتاب - پلی گپی			دبیرستان مهستی مشهد	توتم پرستی	۶۵
			دانشکده ادبیات تهران	توحید، فلسفه، اخلاق	۶۶
			نفت آبادان یا اهواز	تاریخ و ارزش آن در اسلام	۶۷
				تمدن و تجدد	۶۸
				جامعه‌شناسی شرک	۶۹
				جهان‌بینی - اسلام و انسان	۷۰
				جهان‌بینی توحید	۷۱
					۷۲

۷۳	جامعه‌شناسی مکتب و آثار البرکامو به عنوان شاگرد لوکوس جهان در آستانه بعثت	دانشکده ادبیات	مرکز پلی‌کپی دانشکده ادبیات دانشگاه مشهد
۷۴	چه باید کرد؟ چه نیازی به علی؟ چهار زندان انسان؟ چگونه باید امروز زن روز بود؟ حسین وارث آدم	دروس دانشکده ادبیات	مرکز پلی‌کپی دانشکده ادبیات مشهد
۷۵	حسینیه ارشاد	حسینیه ارشاد	ارشاد
۷۶	حسینیه ارشاد	حسینیه ارشاد	ارشاد
۷۷	مدرسه عالی علوم تربیتی	۵۰/۸/۱۷	ارشاد
۷۸	حسینیه ارشاد	۱۳۴۹	ارشاد
۷۹	حسینیه ارشاد	مهر ۱۳۵۰	ارشاد
۸۰	خج	۱۳۴۵	ارشاد
۸۱	خدا در خانه یک کتیز	۱۳۴۵	ارشاد
۸۲	خراسان	۱۳۵۵ خرداد	مجموعه آثار شماره (۲)
۸۳	خودسازی انقلابی	۱۳۵۱	پس از بسته‌شدن حسینیه ارشاد
۸۴	خداحافظ شهر شهادت	مشهد	پخش بوسیله دانشجویان
۸۵	درباره شهادت	تهران	نوار - نوشته‌های پراکنده
۸۶	دین و سرگذشتش	دانشکده ادبیات	جلد دوم تاریخ ادیان
۸۷	دروس دانشگاه مشهد (تاریخ اسلام)	دانشگاه مشهد	دروس
۸۸	دروس تاریخ ادیان	دانشکده ادبیات	دروس
۸۹	دایرةالمعارف شیعه	حسینیه ارشاد	نوار
۹۰	دروس اسلام‌شناسی	حسینیه ارشاد	نوار
۹۱	دروس تاریخ تمدن	دانشگاه مشهد	از درس ۱ تا درس ۱۵۰ ارشاد
۹۲	دروس فلسفه و معارف اسلام	دانشگاه مشهد	دانشکده ادبیات دانشگاه مشهد مرکز پلی‌کپی دانشکده ادبیات مشهد
۹۳	در نقد و ادب	مشهد	انتشارات امیرکبیر
۹۴	درباره صهیونیسم	فردوسی	کتاب - ترجمه از مندور
۹۵	دیالکتیک پیدایش فرق در اسلام	مشهد	مقاله
۹۶	راجع به شعر	تهران	۲ نوار
۹۷	روشنفکر و مسئولیت او در جامعه	تهران	اتحادیه انجمنها
۹۸	ریشه‌های اقتصادی - طبقاتی رنسانس	مدرسه عالی بازرگانی	مرکز پلی‌کپی دانشکده ادبیات
۹۹	رنسانس و تاریخ اروپا	دانشکده ادبیات مشهد	مشهد
۱۰۰	از پایان قرون وسطی تا ۱۶۶۰	مشهد	
۱۰۱	روح جدید علم	دانشگاه شریف	نوار
۱۰۲	روزنامه خراسان (مقاله سیاسی)	روزنامه خراسان مشهد	نوشته
۱۰۳	رسالت روشنفکر برای ساختن جامعه	نفت	نوار
۱۰۴	رنج بودن	مشهد	نوشته
۱۰۵	روش شناخت اسلام	حسینیه ارشاد	ناشری بنام زهرانی در مشهد
۱۰۶	زیباترین روح پرستنده	حسینیه ارشاد	بانی شد ولی بوسیله ساواک
۱۰۷	زیربنای توحید	تهران	کتابها در چاپخانه جمع شد
۱۰۸	زندانیهای انسان	تهران	نوار - جزوه
۱۰۹	سیمای محمد	حسینیه ارشاد	نوار - کتاب
۱۱۰	سوره روم (پیام امید به روشنفکران مسئول)	حسینیه ارشاد	نوار
۱۱۱	سیانیتسم و پیدایش طیفه روشنفکر	دانشگاه مشهد	دروس
۱۱۲	سنگی از خلاق دوست	مجله فردوسی	مرکز پلی‌کپی دانشکده ادبیات مشهد
۱۱۳	سوغات	تهران	شماره ۹-۹۷۷ شهریور ۴۹
۱۱۴	سرسید احمدخان	تهران	مکتب مبارز
۱۱۵	سال پنجم انقلاب الجزایر	پاریس	نامه پاریس

نوشته - ترجمه			مشهد	سلمان پاک	۱۱۶
نوار		۵۱/۴/۲۲ - ۵۱/۴/۲۳	حسینیه ارشاد	سمینار ۱ (ایام فاطمیه) سمینار ۲	۱۱۷
			پاریس	سوسیولوژی initiation	۱۱۸
نوار	قسمت اول - اتحادیه انجمنها		حسینیه ارشاد	شیعه یک حزب تمام	۱۱۹
نوار		نهم محرم ۱۳۹۲	حسینیه ارشاد	شهادت	۱۲۰
نوار - کتاب		۵۰/۸/۱۶	حسینیه ارشاد	علی، مکتب، وحدت، عدالت (۳۳ سال مبارزه، ۲۵ سال سکوت)	۱۲۱
نوار				برای ۵ سال حکومت)	۱۲۲
نوار		۴۷/۱۲/۱۶ و ۱۵	حسینیه ارشاد	علی، حقیقتی به گوشه اساطیر	۱۲۳
نوار ۳		۴۸/۹/۱۱	حسینیه ارشاد	علی، تنهاست	۱۲۴
نوار - جزوه		۴۸/۹/۲۱	حسینیه ارشاد	علی، انسان تمام	۱۲۵
نوار		۵۰/۸/۱۹	حسینیه ارشاد	علی، بنیانگذار وحدت	۱۲۶
نوار			حسینیه ارشاد	علی، یک روح، در چند بعد	۱۲۷
نوار			حسینیه ارشاد	علی، اگر می گفت آری	۱۲۸
نوار			دانشگاه مشهد	علت تشیع ایرانیان	۱۲۹
نوار			دانشگاه ملی	علل انحطاط مذاهب	۱۳۰
			دانشکده پزشکی دانشگاه تهران	علم یا اسکولاستیک جدید	۱۳۱
نوار - کنفرانس	ارشاد، آبان ۵۰	آبان ۵۰	دانشسرای عالی تهران	فرهنگ و ایدئولوژی	۱۳۲
نوار		۴۹/۶/۱	حسینیه ارشاد	فلسفه تاریخ در اسلام	۱۳۳
نوار	ارشاد	۵۰/۴/۱۴	حسینیه ارشاد	فاطمه، فاطمه است	۱۳۴
نوار	ارشاد	۴۹/۱/۱۳	حسینیه ارشاد	فلسفه نیایش	۱۳۵
نوار	مرکز پلی کپی دانشکده ادبیات مشهد		دانشکده ادبیات مشهد	فلسفه تاریخ	۱۳۶
ترجمه - مقاله		۱۹۶۲	پاریس	فضائل بلخ	۱۳۷
نوشته			تهران	قرآن و کامپیوتر	۱۳۸
نوار		۵۱/۶/۳	حسینیه ارشاد	قرن ما در جستجوی علی	۱۳۹
نوار	ارشاد	۵۱/۸/۷	حسینیه ارشاد	فاسطین، مارقین، ناکتین ^۱	۱۴۰
نوار			دانشگاه مشهد	قرون جدید	۱۴۱
نوار			دانشگاه مشهد	کتاب	۱۴۲
چاپ نشده			تهران	کتاب علی، کتاب فردا، کتاب همیشه	۱۴۳
			شرکت انتشار	کویر	۱۴۴
نوار	شرکت انتشار		کلیسای ژولیت‌های پاریس	کنفرانس دکتر و آقای Gord با مقدمه پدربستیف Setif	۱۴۵
مصحح	در پاریس بوسیله خود همان کلیسا چاپ شده است.	۱۹۶۵	زندان سیت پاریس	گفتگوی علی با گیوز	۱۴۶
نوار	چاپ توگو پاریس	۵۰/۸/۱۵	حسینیه ارشاد	مسئولیت شیعه بودن	۱۴۷
نوار	ارشاد	۴۸/۲/۱۹	حسینیه ارشاد	متمدن و متجدد	۱۴۸
نوار		۲۸ و ۱-۴۸/۱۲/۲۹	مشهد (تالار رازی)	میعاد با ابراهیم	۱۴۹
نوار		۴۹-۱-۲			
نوار	اتحادیه انجمنها	۴۹/۵/۲۳ و ۲۲	حسینیه ارشاد	مذهب علیه مذهب	۱۵۰
نوار	اتحادیه انجمنهای اسلامی اروپا و آمریکا، ۱۵ خرداد ۵۶	۵ شهریور ۱۳۵۰	پلی تکنیک	ماشین در اسارت ماشینیسم	۱۵۱
نوار		مهر ۱۳۵۱	حسینیه ارشاد	مقدمه نمایش ابودر	۱۵۲
نوشته مقدمه (کتاب حس اکبری)			مشهد	مقدمه بر حجرین عدی	۱۵۳

۱- مقالات ایران آزادگاه به نام شمع امضاء می شده است.
۲- یک سخنرانی نیز تحت عنوان «انتظار» در دانشکده نفت اجراء شده است.
۳- در مدرسه عالی دختران شب اول سخنرانی شده تحت عنوان: «راه سوم» و شب دوم دنباله سخنرانی به نام استعمار بوده است.
۴- قسمتی از این مقالات راجع به امام رضا که در دست یکی از دانشجویان بوده، از طرف ساواک زردیده شده است و ناپیداست.
۵- این متن اصیل نیست، زیرا مونتاز کیهان بوده است زیر نظر عطاپور (دکتر حسین زاده) و ساواک و گروه «شریعتی شناسی».

۶- مجموعه سخنرانیها در دانشکده نفت آبادان.
۷- قسمت چهارم انسان و اسلام.
۸- جواب مقاله: دکتر علی شریعتی و «کاف»! از فردوسی.
۹- کتاب علی مکتب وحدت و عدالت شامل جزوات علی تنهاست، زندگی علی پس از مرگش، علی انسان تمام، مکتب وحدت و عدالت می باشد.
۱۰- چاپ اول در ارشاد با نام علی سبزواری درآمده است و مخفی چاپ و پخش گردیده. (یا علی سربداری).
۱۱- به صورت نوشته است و گویا یکی از دانشکده‌ها به صورت

پلی کپی چاپ کرده است.
۱۲ و ۱۳- این جزوه طرح یک نظام آموزشی اسلامی و یک دانش آزاد است که به جای تحقیق در اداره، در سالهای پس از ممنوع تدریس، نوشته شده است (فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی).
۱۴- این مقاله در اولین شماره‌های مجلات پارسی بین ساله ۵۴ تا ۶۴ چاپ شده.
۱۵- در دست دانشجویی است که دستگیر شده بود و گویا مخفی شده است!
۱۶- قسمت ششم کتاب انسان و اسلام.

۱۵۴	مرگ فرانتز قانون	پاریس	۱۹۶۲	نوشته
۱۵۵	مغضوبین زمین	مجله دانشجویان ایرانی (پاریس)	۱۹۶۱	ترجمه (مقاله)
۱۵۶	مرگ هر لحظه در کمین است	تهران		
۱۵۷	مقدمه بر کتاب «سرود جهشها»	شرکت انتشار		شرکت انتشار
۱۵۸	میانی مسئولیت در انسان	؟	؟	نوشته ؟
۱۵۹	یک ماه یا به پای پیامبر ^{۱۱}	حسینیه ارشاد	۱۳۵۰	سخنرانی
۱۶۰	مجموعه سخنرانی مکه	کاروان ارشاد	۱۳۴۸	سخنرانی
۱۶۱	مجموعه سخنرانی مکه	کاروان ارشاد	۱۳۴۹	سخنرانی
۱۶۲	مخروط فرهنگ‌شناسی	نفت آبادان		نوار (سخنرانی)
۱۶۳	میزگرد بحث و انتقاد	حسینیه ارشاد	۵۰/۹/۲۳	نوار
۱۶۴	من فکر می‌کنم پس من هستم	مجله فرهنگ خراسان	۱۳۳۷	نوشته
۱۶۵	مکتب واسطه - مکتب واسطه	کانون نشر حقایق اسلامی (مشهد)	۱۳۳۴	جزوه
۱۶۶	منحنی زندگی حلاج	پاریس - مشهد		ترجمه (ماسینیون)
۱۶۷	مکتب، رساله تحقیقی برای وزارت علوم ^{۱۲}	تهران		
۱۶۸	نسل نومسلمان ^{۱۳}	حسینیه ارشاد	۴۷/۸/۳	نوار
۱۶۹	نگاهی به تاریخ فردا	حسینیه ارشاد	۴۸/۷/۲۰	نوار
۱۷۰	نقش انقلابی یاد و یادآوران	حسینیه ارشاد	۲۱ شهریور ۱۳۵۱	ارشاد
۱۷۱	نیایش (الکسیس کارل)	مشهد		نوشته (ترجمه)
۱۷۲	نماز	احتمالاً تهران		چاپ نشده
۱۷۳	نمونه‌های عالی اخلاقی در اسلام است نه در یحمدون			در تهران چاپ شده است
۱۷۴	مقالات - نامه پارسی	پاریس	۱۹۶۲-۲	نوشته
۱۷۵	نامه‌ها:	پاریس	۱۹۶۱	نامه
۱۷۶	به خرسند	تهران		نامه
۱۷۷	سید ابراهیم میلانی	تهران		نامه
۱۷۸	ارشاد	تهران		نامه
۱۷۹	فانون	پاریس		نامه
۱۸۰	پدر	تهران		نامه
۱۸۱	احسان	تهران		نامه
۱۸۲	پوران	پاریس و تهران		نامه
۱۸۳	یادداشت فتوکپی (۶ صفحه تنظیم شده بوسیله دکتر)			نوشته
۱۸۴	یکبار دیگر ابوظر	حسینیه ارشاد	مرداد ۱۳۵۱	مقدمه تئاتر ابوظر
۱۸۵	یادداشت‌های پراکنده چاپ نشده			
۱۸۶	یک جلوش تا بی‌نهایت صفرها	حسینیه ارشاد		نوشته
۱۸۷	هدفها (در زمینه چه باید کرد)	ارشاد		
۱۸۸	هنر در انتظار موعود	دانشگاه مشهد (تالار رازی)		بلی‌گهی و نوار
۱۸۹	هجرت و تمدن	حسینیه ارشاد		نوار
۱۹۰	اعلامیه‌های کنگره لوزان	لوزان	۱۹۶۲	نوشته، مقاله
۱۹۱	به کجا تکیه کنیم؟ ^{۱۴}	پاریس	۱۹۶۰-۲	نوشته
۱۹۲	بیعت	کانون مهندسين تهران		چاپ نشده
۱۹۳	زندگی علی پس از مرگش	حسینیه ارشاد	۲۱ آذر ۴۸	ارشاد
۱۹۴	جزوه کوچک اصالت	؟	؟	جزوه، نوار، کتاب ؟
۱۹۵	خر	تهران، منزل آقای همایون	عاشورای ۵۵	نوشته
۱۹۶	مقدمه بر نمایشنامه دشمن مردم ^{۱۵}	تهران	۱۳۵۵	نوار
۱۹۷	روشنفکران	حسینیه ارشاد		نوار
۱۹۸	سئوال و جواب	تهران	تیر ۵۵	نوار
۱۹۹	نامه کاشف الغطاء		خرداد ۵۰	نامه
۲۰۰	مخروط جامعه‌شناسی فرهنگی		پائیز ۵۲	نوار
۲۰۱	انتظار عصر حاضر از زن مسلمان	تهران	بهار ۵۲	نوار
۲۰۲	نیازهای انسان امروز	چندیسپور		نوار کنفرانس

۲۰۳	ایدئولوژی ^{۱۱}	اهواز	حسینیہ ارشاد	ارشاد	؟
۲۰۴	پاسخ به سئوالات و انتقادات (میزگرد)				
۲۰۵	Desalienation des societes musulmanes	پاریس	۱۹۶۱-۲	نسخه خطی	نوشته
۲۰۶	از خود بیگانگی‌زدائی جامعه‌های مسلمان Sociologie d'initiation	پاریس	۱۹۶۲	اوت زتود	تحقیق با ۴ جامعه‌شناس خارجی
۲۰۷	L'ange Solitaire	پاریس	۱۹۶۰	-	نوشته

۱۱- به صورت نوشته است و گویا یکی از دانشکده‌ها به صورت کلی‌گویی چاپ کرده است.
۱۲ و ۱۳- این جزوه طرح یک نظام آموزشی اسلامی و یک دانشگاه آزاد است که به جای تحقیق در اداره، در سالهای پس از ممنوعیت تدریس نوشته شده است (فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی).

۱۴- این مقاله در اولین شماره‌های مجلات پارسی بین سالهای ۵۴ تا ۶۴ چاپ شده.
۱۵- در دست دانشجویی است که دستگیر شده بود و گویا مفقود شده است!
۱۶- قسمت ششم کتاب انسان و اسلام.

اسلام ۹- فلسفه تاریخ در ادیان ابراهیمی ۱۰- تاریخ تمدن ۱۱- تأین بی و تاریخ ۱۲- تاریخ و شناخت ادیان.

۵- ایدئولوژی

۱- فوری‌ترین نیاز انسان ۲- ترجمه نیایش (الکسیس کارل) ۳- پس از شهادت ۴- شرحی بر دعاهای صحیفه ۵- معراج صالحات حسنات ۶- حج ۷- اسلام‌شناسی ۸- ایمان در علم ۹- معیاد با ابراهیم ۱۰- مکتب واسطه ۱۱- عرفات ۱۲- قرآن ۱۳- عرفان ۱۴- فلسفه نیایش ۱۵- شهادت ۱۶- پرسش و پاسخ ۱۷- نماز ۱۸- اسلام‌شناسی ۱۹- معارف اسلامی ۲۰- یاد و یادآوران ۲۱- فرهنگ تمدن ایدئولوژی ۲۲- روش شناخت اسلام ۲۳- مسئولیت شیعه بودن ۲۴- تفسیر سوره روم، ۲۵- موضوعات قرآنی ۲۶- تفسیر سوره انبیاء ۲۷- شیعه یک حزب تمام ۲۸- پاسخ به سئوالات و انتقادات ۲۹- منحنی طبقاتی قرآن ۳۰- طرح ایدئولوژی اسلامی ۳۱- ارائه متد تحقیق ۳۲- درسهایی از مکتب امام سجاد ۳۳- بحثی درباره ماتریالیسم و کمونیسم.

۶- جامعه ایده‌آل

۱- امت، امامت، مهاجرت

۷- انسان ایده‌آل در اسلام

۱- علی تنهاست ۲- قرن ما در جستجوی علی ۳- ترجمه سلمان پاک ۴- دو شهید ۵- علی یک روح در چند بعد ۶- یکماه پایایی پیامبر ۷- علی اگر میگفت آری ۸- فاطمه فاطمه است ۹- علی انسان تمام ۱۰- سیمای محمد ۱۱- علی بیناگذار وحدت ۱۲- رنج علی و پیروان علی ۱۳- شهادت ۱۴- مقدمه حماسه ۱۵- یکبار دیگر ابوذر ۱۶- چه نیازی به علی ۱۷- از هجرت تا وفات ۱۸- از ولادت تا بعثت ۱۹- گوشه‌ای از حیات محمد ۲۰- علی مکتب وحدت و عدالت ۲۱- علی حقیقتی بر گونه استاطیر ۲۲- ترجمه ابوذر غفاری ۲۳- مقدم حجرا بن عدی ۲۴- اقبال معمار تجدید بنای تفکر اسلامی.

۴- فلسفه تاریخ

۱- جبر تاریخ ۲- وراثت آدم ۳- حسین وارث آدم ۴- مذهب علیه مذهب ۵- تفسیر سوره روم ۶- انتظار مذهب اعتراض ۷- آری اینچنین بود برادر ۸- تاریخ و ارزش آن در

لیست قسمتی از کتابهای معلم شهید دکتر شریعتی ترجمه شده به زبان عربی

اسامی	ترجمه
۱- فاطمة هی فاطمه	فاطمه فاطمه است
۲- هکذا کان یا اخی	آری اینچنین بود ای برادر
۳- منهج التعریف علی‌الاسلام	روش شناخت اسلام
۴- الاسلام و الانسان	اسلام و انسان*
۵- العودة الی الذات	بازگشت بخویشت*
۶- الانسان و السجون الاربعه	چهار زندان انسان
۷- الدعاء	
۸- الشهادة	

لیست بخشی از کتابهای معلم شهید دکتر شریعتی ترجمه شده به زبان کردی

اسامی	ترجمه
۱- گەز: انهوه سەر خو	
۲- سیمای موحهممد (ص)	
۳- عزیزان، بهرامبری، نازادی	
۴- دایه باوه‌اکێ خراده؟	